

ZECE MINUTE DE TOAMNA TIMISOREANA

Julia Henriette Kakucs

Te voi lua de mana astazi si te voi ruga sa ma insotesti doar zece minute prin toamna timisoreana a amintirilor mele. In mod curios o asociez cu ritualuri bine stabilite, periodice...

Ti-am povestit deja despre culesul nucilor in timpul copilariei mele. Acest eveniment se reintorcea in fiecare toamna cu preciziunea unui ceas astronomic.

Si inceputul anului scolar se incadra in aceasta categorie. In fiecare an, la 15 septembrie porneam spre scoala facand acelasi drum, intr-o plimbare linistita. Pornisem la inceput cu ghiozdanul pe spate, schimbandu-l apoi, crescand - mandra si fericita - cu o servieta neagra atarnata de umar.

Cele zece minute de drum pe care-l vom face acum impreuna, ma duceau de la coltul strazii Fröbel (astazi strada Iuliu Maniu), pe langa sediul pompierilor – botezat candva mult mai tarziu de fetita mea “casa cu baieti” – spre coltul strazii Vacarescu pe care locuiau bunicii si multi dintre prietenii mei.

Stiam ca in acel punct voi simti aroma seducatoare a ciocolatei facute la “Kandia”. In curtea fabricii era locuinta prietenilor nostri care plecasera de mult in Israel. Tin minte, ca in timp ce parintii nostri isi luau ramas bun unii de la altii, prietenul meu “mai mare” imi explicase pe terasa cum se insurubeaza partile acelui “Lego” din metal pe care mi-l daruise. Una din lazile lor micute si foarte masive, confectionate cu grija in scopul emigrarii, ne-au daruit-o la plecare. Piratii si-ar fi putut ascunde acolo comoara, noi insa am impachetat in ea - 20 de ani mai tarziu - doar cateva tablouri aprobate de sectia de “Patrimoniu” si am trimis-o in lume. Pe drum, in trenul care-o purta spre vest, a incercat cineva, fara succes, sa o sparga. De atunci dormiteaza in pivnita incercand sa-si revina din acest soc.

Ne acceleram acum pasii, bine? Altfel voi ajunge dupa ce clopotelul a sunat de intrare si explicatiile pe care le-as da ar fi “politic incorecte”. Tema plecarii si povestile despre cei plecati sunt puse sub semnul strict al tacerii...

Pe Bulevardul 6 Martie trecem acum pe langa casele nationalizate in care stateau putinele rude din partea tatalui meu. Samu bacsii, era o mica legenda a familiei noastre. De o vitalitate deosebita, se recasatorise a treia oara - din dragoste - la varsta de 90 de ani. Il vazusem odata din tramvai mergand la intalnire cu un buchet de violete in mana. Iren Tante statea la Maria si-l astepta.... Era o femeie maruntica zambitoare de 80 de ani cu trasaturi placute. Despre Samu bacsii se povestea, ca in calitatea lui de inginer de cale ferata contribuise la constructia traseului dintre Turnu Severin si Orsova. Mama mea era convinsa ca din deformatie profesionala ne construisese si vila din curte in forma unui tren... Interesante sunt si cele doua diplome pe care le primise la Viena in anii 1905 si 1917. I-au fost acordate atestandu-i-se meritele deosebite in timpul Imperiului Austro-Ungar. Povestea mereu razand despre timpul in care tramvaiul cu cai trecea prin fata casei.

Birjarul ii striga prin fereastra deschisa: "Jò reggelt mèrnök ùr!" (Buna dimineata, domnule inginer!)...

Vezi cladirea aceasta mare mare de pe bulevard? Este "Ambalajul Metalic", o fabrica de jucarii de tabla pentru copii. Placile metalice erau viu colorate. Imi amintesc de un titirez mare ce imita sirenele in timp ce se rotea, de un motociclist ce stralucea in toate nuantele culorii albastre si de un carusel care ametea figurile desenate pe el... Poate te-ai jucat si tu candva cu astfel de jucarii. Sus de tot, sub acoperis era o locuinta mare in care lumina se strecura parca prin crapaturile acoperisului. Aici locuia unul din colegii mei de clasa, care se mutase de curand cu mama lui la Timisoara. Dupa cativa ani scurti isi continuasera stramutarea insa mai departe, scufundandu-se intr-o tacere fara margini.

Am ajuns acuma cu tine pana la scoala. Cladirea mare a fostei Notre Dame – cladire ce isi schimbase mereu numele asemeni unei mirese nehotarate – ma asteapta. Voi intra cu acea strangere de inima ce o simteam la controlul uniforme si a numerelor de la poarta. Sistemul scolar este intotdeauna si pretutindeni oglinda societatii...

Ce repede mi-a trecut cu tine timpul! Am reparcurs impreuna o scurta secventa de drum din viata mea si a orasului...

Daca am fi ales directia opusa de a urma albia strazii Fröbel am fi ajuns la sinagoga. Si ea isi avea rolul adanc inradacinat in traditiile mele. Si sarbatorile de toamna erau ritualizate.

Imaginile mi se developeaza in spatele pleoapelor inchise. Amintirile mi se insira ca si un sir de perle pretioase pe firul timpului...

Cele zece zile dupa Rosh Hashana trecusera. Era Yom Kipur. Ne vad pornind spre sinagoga de pe strada noastra, sinagoga ortodoxa din Iosefin. Aflata pe partea stanga a strazii Fröbel, inaintea podului, ne astepta mereu micuta si modesta, de parca ar fi stiut ca suntem oaspeti rari.

Priveste! In mine creste nerabdarea... sunt plina de asteptare.

Urc treptele urmandu-mi mama in pasajul de la etaj rezervat femeilor. Imi turtesc, abia ajunsa acolo, nasul de gratiile de lemn ale paravanului care ne fereste de privirile barbatilor. Tatal meu si-a acoperit deja cu bereta adusa in buzunar capul si acum isi saluta prietenii si cunostintele. In primul rand, purtand pe umerii sai ingusti un Tallis, se afla bunicul meu. Poarta o palarie neagra. Femeile vorbesc si rad in jurul meu. Din cand in cand spun o rugaciune. Au sosit si mamele prietenilor mei. Bunica mea – ca de obicei – aude si stie tot. Acasa imi va servi toate comentariile ei, iar eu o voi asculta zambind. Imi place sa ma uit la capul lor acoperit cu o palarie cocheta, sau doar cu o batistuta in mod simbolic. Sunt vesele, vocile lor se aud neintrerupt in timp ce de la parter se ridica spre noi murmurul vocilor adance ale barbatilor.

Ies in curte. Acolo ne intalnim cu totii, noi, copiii acestui cartier. Tinem in mana o gutuie cu cuisoare. Ne simtim bine. Arunc o privire prin usa salii principale. Bunicul meu se misca in ritmul unei rugaciuni. Se gandeste oare la Viena? La orasul copilariei lui? Este oare posibil ca Timisoara, "mica Viena", orasul in care dupa parerea vechilor timisoreni se amesteca charmul Budapestei cu chic-ul Vienei, sa-l fi facut fericit?

S-ar putea... Si eu am fost un copil fericit in Timisoara.

Im Namen Seiner Majestät

des
Kaisers von Oesterreich,

Königs von Böhmen u. s. w. und Apostolischen Königs von Ungarn

wird hiemit bezeugt, dass der Herr Leutnant in der Reserve
Samuel Erdős des Festungsartillerieregiments Eöller von Hollatz Nr. 6

aus Budapest in Ungarn

gebürtig 31 Jahre alt, ledigen Standes durch 9 Jahre 1
Monat 7 wovon 7 Jahre 8 ²¹/₃₀ Monate in der Reserve: 1

im k. u. k. Heere gedient hat, und auf sein Ansuchen infolge ingetse.
tlicher physischer Dienstuntauglichkeit

in das Verhältnis der Offiziere

„außer Dienst“

mit der Bemerkung zur Dienstleistung in der Mobilität und im Kriege
versetzt worden ist.

Derselbe hat — Feldzug — mitgemacht und
besitzt die Jubiläumserinnerungsmedaillen für die bewaffnete Macht und
für Zivilstaatsbedienstete.

Wien, am 6ten November 1905.

Der Reichs-Kriegs-Minister:

(Signature)

476 1917.

Seine Majestät
Der Kaiser von Oesterreich
König von Böhmen u. s. w.
und Apostolische König von Ungarn

haben mit Allerhöchster Entschliefung

vom 6. Februar 1917,

dem Ober - Ingenieur

SAMUEL ERDÖS

der kgl. ung. Staatsbahnen-Betr.Ltg.Temesvár ,

Sekt.Ing. in Temesvár ,

in Anerkennung vorzüglicher Dienstleistung im Kriegs - Verkehr ,

das Goldene Verdienstkreuz mit der Krone
am Bande der Tapferkeitsmedaille

Allernädigst zu verleihen geruht.

Was hiermit bezeuget wird.

Wien, am 16. Februar 1917.

Von Seiner k. u. k. Apostolischen Majestät

Obersthofmeisteramt:

Wesung

